

Sondevoeding bij uw kind

De arts heeft met u besproken dat uw kind sondevoeding nodig heeft. Sondevoeding is een dunne, vloeibare voeding die via een flexibel slangetje – de sonde – rechtstreeks in de maag of de darm komt. De sonde wordt via de neus, keel en slokdarm in de maag of darm gebracht.

De arts of kinderverpleegkundige geeft u alle nodige informatie over het inbrengen van de sonde en het toedienen van de sondevoeding. De diëtist bespreekt met u welke voeding voor uw kind het meest geschikt is en hoeveel voeding uw kind nodig heeft. De pedagogisch medewerker kan uw kind voorbereiden en begeleiden bij het inbrengen van de sonde.

We beschrijven hier de belangrijkste informatie, zodat u het rustig kunt nalezen. Als u vragen of opmerkingen heeft kunt u deze het beste bespreken met de kinderverpleegkundige of diëtist.

Sondevoeding

Uw kind krijgt sondevoeding als onderdeel van een behandeling. Sondevoeding bevat alle voedingsstoffen die uw kind elke dag nodig heeft, zoals eiwitten, vetten, koolhydraten, vitamines, mineralen en vocht.

De reden waarom kinderen sondevoeding krijgen is verschillend. Soms gaat het gewone eten door ziekte, behandeling of misselijkheid niet goed. Soms mag uw kind een bepaalde periode niet zelf eten en drinken, bijvoorbeeld na een slokdarmoperatie.

Als uw kind niet (genoeg) eet en drinkt:

- wordt het eerder moe en is minder fit
- geneest het minder snel.
- heeft hij/zij minder energie om te spelen of om school goed vol te houden
- raakt het ondervoed, waardoor uw kind te klein blijft of niet genoeg gewicht heeft.

Het toedienen van de sondevoeding

Sondevoeding komt via de sonde rechtstreeks in de maag of de darm terecht. De sondevoeding kan in porties worden toegediend met een spuit, De sondevoeding kan ook met een pomp worden toegediend. Het voordeel van een pomp is dat de sondevoeding een langere tijd achter elkaar gegeven kan worden. Bijvoorbeeld de hele dag en/of nacht.

Een combinatie van zowel het gebruik van een spuit als een pomp is ook goed mogelijk.

Een sonde in de darmen

Soms is het beter dat de sondevoeding rechtstreeks in de darmen komt. Deze sonde wordt ook wel een duodenum- of jejunumsonde genoemd. Veel van de informatie die hier staat is hetzelfde, maar er zijn een paar verschillen:

- Als uw kind een sonde in de darmen krijgt, brengt de dokter de sonde in. Dit kunt u niet zelf doen. U kunt ook de ligging van de sonde niet zelf controleren.
- Als uw kind een sonde in de darmen heeft, krijgt uw kind de hele dag en nacht voeding. Dit wordt ook wel continue toediening genoemd. Hiervoor is altijd een pomp nodig.

Het inbrengen van de maagsonde

In het ziekenhuis brengt de verpleegkundige de sonde in. De verpleegkundige kan u leren hoe u bij uw kind een sonde kunt inbrengen. U kunt het dan thuis, samen met uw kind doen. U kunt het inbrengen van de sonde ook aan een verpleegkundige van de thuiszorg overlaten.

Het inbrengen van een sonde geeft kriebels in de neus en keel en we vragen ook nog om te slikken zodat de sonde door het poortje naar de maag geschoven kan worden. Samen met u zal de verpleegkundige uw kind hierin begeleiden. De eerste dagen na het inbrengen van de sonde kan praten en slikken onprettig zijn. Uit ervaring weten we dat het steeds beter gaat.

Als de sonde is geplaatst, waar moet u dan op letten

- De sonde kan geplaatst worden een uur na het eten of drinken. Uw kind heeft dan een lege maag.
- Plak de Sonde niet te strak tegen de rand van het neusgat. Dit kan gaan irriteren en een wondje geven.
- Als u de sonde eruit haalt, sluit de sonde altijd eerst af. Dit doet u door het dopje op de sonde te doen of de sonde dicht te knijpen. Hiermee voorkomt u dat de inhoud van de sonde achter in de keel loopt.
- Bij twijfel over de juiste ligging zuigt u de maaginhoud op en meet u de pH-waarde.

De voeding

Er zijn veel soorten sondevoeding. De diëtist vertelt u welke soort sondevoeding voor uw kind het beste is. Dit is hangt onder andere af van de leeftijd en de ziekte van uw kind. Omdat de voeding niet langs de mond gaat, proeft uw kind de voeding niet echt. Er zijn daarom ook geen verschillende smaken.

De diëtist of de verpleegkundige vertelt u wie de sondevoeding en de materialen die daarbij horen aan u levert. Als uw kind een speciaal dieet heeft, is het soms nodig de sondevoeding zelf klaar te maken. De diëtist legt u uit hoe u dat doet. Vaak is het een poeder die u mengt met water. Het is dan belangrijk dat u goed roert, anders kunnen er klontjes in komen waardoor de sonde verstopt raakt.

Het bewaren van sondevoeding

Voor alle voedingen geldt: Let goed op dat de sondevoeding niet 'over datum' is. Kant en klare flessen of pakken sondevoeding die nog niet aangebroken zijn, kunt u op een koele en donkere plek in huis bewaren. Aangebroken flessen of pakken bewaart u in de koelkast. Deze zijn dan 24 uur houdbaar. Zelfgemaakte sondevoeding bewaart u in de koelkast, ook deze voeding kunt u niet langer dan 24 uur bewaren. Bij continue toediening mag een fles 8 uur aanhangen, en een pak 24 uur. Heeft u voeding uit een pak overgeschonken in een container omdat u 2 voedingen moet mengen, dan mag deze maar 8 uur aanhangen.

Het toedienen van de voeding

Sondevoeding toedienen met een spuit

1. Was uw handen.
2. Leg alles klaar (op een schoon oppervlak):
 - Een fles of pak sondevoeding. Een gesloten fles of pak die op kamertemperatuur bewaard is kunt u direct gebruiken. Aangebroken verpakkingen die in de koelkast staan, haalt u ongeveer dertig minuten van tevoren uit de koelkast. Zelfgemaakte zuigelingen- of sondevoeding kunt u (per portie) voor gebruik verwarmen tot lauwwarm.
 - Een spuit van 20 of 60 ml.
 - Een spuitje van 10 ml.
3. Controleer van tevoren of de sonde nog goed in de maag zit. Dit doet u door nauwkeurig te kijken (visuele inspectie):
 - a. Controleer het markeringspunt op de sonde.
 - b. Controleer of de sonde goed bevestigd is aan de pleister.
 - c. Controleer of de sonde netjes achter in de keel zichtbaar is en niet opgekruld ligt.
 - d. Bij twijfel controleert u de pH-waarde van de maaginhoud. Of u neemt contact op met de kinderverpleegkundige.
4. Met de grote spuit zuigt u de sondevoeding op zoals u geleerd heeft van de kinderverpleegkundige.
5. Verwijder het dopje van de sonde en zet de volle spuit met voeding op de sonde. Spuit de sondevoeding nu langzaam door de sonde. Doe dit iets langzamer dan wanneer uw kind gewoon zou eten of drinken.
6. Als u voldoende voeding heeft gegeven, spoelt u de sonde schoon door 5 tot 10 ml lauwwater door de sonde te spuiten. Dit hangt af van de leeftijd van uw kind. Dit is om verstopping te voorkomen. U sluit de sonde af met het dopje.
7. Rol daarna de sonde op en zet hem met een clip vast op het schouderblad of een andere prettige plek..
8. De spuitjes kunt u vaker gebruiken. Was het goed af en bewaar de schone spullen in de koelkast. U kunt de spuitjes ook in de bovenste lade van de afwasmachine mee afwassen.

Voeding toedienen met een pomp

Lees van tevoren altijd de handleiding die bij de pomp is geleverd!

1. Was uw handen.
2. Leg alles klaar (op een schoon oppervlak):
 - Een fles of pak sondevoeding. Een gesloten fles of pak die op kamertemperatuur bewaard is kunt u direct gebruiken.

Zelfgemaakte voeding of aangebroken verpakkingen die in de koelkast staan, haalt u ongeveer dertig minuten van tevoren uit de koelkast.

 - De voedingspomp.
 - Een sondevoedingssysteem.
 - Een spuitje van 5 of 10 ml.

3. Controleer voor het toedienen van de voeding of de sonde nog goed in de maag ligt. Dit doet u door nauwkeurig te kijken (visuele inspectie):
 - a. Controleer het markeringspunt op de sonde.
 - b. Controleer of de sonde goed bevestigd is aan de pleister.
 - c. Controleer of de sonde netjes achter in de keel zichtbaar is en niet opgekruld ligt.
 - d. Bij twijfel controleert u de pH-waarde van de maaginhoud. Of u neemt contact op met de kinderverpleegkundige.

Als uw kind een duodenum- of jejunumsonde heeft dan kunt u de ligging hiervan niet zelf controleren. Bij twijfel over de ligging kan een röntgenfoto worden gemaakt.

4. Leg eerst het sondevoedingssysteem in de voedingspomp en vul het systeem met het daarvoor bedoelde knopje op de pomp 'fill set'. Daarna stelt u de pomp op de voorgeschreven hoeveelheid en de juiste snelheid sondevoeding in zoals u is geleerd.
5. Als uw kind voldoende sondevoeding heeft gehad, spoelt u de sonde door met minimaal 5 tot 10 ml lauw water. Dit hangt af van de leeftijd van uw kind. Dit is om verstopping te voorkomen. U sluit de sonde af met het dopje.
6. Rol daarna de sonde op en zet hem met een clip vast op het schouderblad of een andere prettige plek.
7. U kunt het spuitje vaker gebruiken. Was het goed af en bewaar de schone spullen in de koelkast. U kunt de spuitjes ook in de bovenste lade van de afwasmachine mee afwassen.

Het verzorgen van de sonde

Om te voorkomen dat de sonde verstopt raakt, raden we aan de sonde na iedere voeding door te spuiten met 5 tot 10 ml lauw water. De hoeveelheid hangt af van de leeftijd van uw kind. Als uw kind dag en nacht sondevoeding krijgt dan spoelt u in ieder geval éénmaal per dag de sonde door met minimaal 5 tot 10 ml lauw water.

De sonde moet ook regelmatig verwisseld worden. Hoe lang de sonde mag blijven zitten hangt af van het materiaal waarvan de sonde is gemaakt. Meestal is dat 6 weken. Dit bespreekt de kinderverpleegkundige met u; hou ook zelf de wisseldag bij.

Doordat de sonde tegen de zijkant van de neus zit, kan het gaan irriteren en pijn doen. Het is daarom belangrijk dat u bij het verwisselen van de sonde de neusgaten afwisselt en de sonde niet te strak tegen de neuswand duwt. Plak de sonde goed vast; verschoon de pleisters als ze vies zijn of als ze loslaten. Hou bij het afhalen van de pleisters de sonde wel goed vast! Houd de markering op de sonde in de gaten en gebruik remover doekjes.

De voedingspomp

Als u gebruik maakt van een voedingspomp, wordt deze geleverd door een bedrijf of door het hulpmiddelencentrum van de Thuiszorg. De verpleegkundige van dit bedrijf komt bij u langs om de pomp uit te leggen of u krijgt instructie van de verpleegkundige op de verpleegafdeling. Bij het bedrijf of hulpmiddelencentrum kunt u voeding, nieuwe sondes, toedieningssystemen, spuiten, pH-strips en pleisters bestellen als deze bijna op zijn. Deze materialen krijgt u dan met de post toegestuurd of worden door een transportbedrijf bij u thuis afgeleverd. Bij een storing van de pomp neemt u zelf contact op met de leverancier van de pomp.

Belangrijk!

Mondverzorging

Als uw kind sondevoeding krijgt, hebben de mond en tanden juist extra goede verzorging nodig om een ontsteking en een droge mond te voorkomen. Dit betekent:

- Minimaal 2 keer per dag de tanden poetsen.
- 3 keer per dag de mond spoelen met water of 3 keer per dag wat eten of drinken. U hoort van de kinderverpleegkundige als de afspraken voor uw kind anders zijn.
- Daarnaast kan uw kind op suikervrije kauwgum kauwen om meer speeksel in de mond te krijgen. Het invetten van de lippen met een lippenbalsem of vaseline kan kloofjes in de lippen voorkomen.

Gewoon eten

Als uw kind naast sondevoeding ook mag eten en drinken:

- Als uw kind een baby is: laat uw baby dan altijd eerst zelf drinken en geef de rest per sonde. Neem uw baby hierbij als het kan op schoot en geef het de aandacht die u tijdens een gewone maaltijd ook zou geven.
- Om bij uw baby de natuurlijke zuigreflex in stand te houden of te stimuleren kunt u hem op een fopspeen laten zuigen.
- Probeer bij uw baby het mondgebied zoveel mogelijk positief te stimuleren. U kunt bijvoorbeeld mondspelletjes doen met uw kind: geef kusjes op de wangen, de neus en het voorhoofd of speel neusje-neusje.
- Als uw kind al wat groter is: betrek uw kind bij de maaltijden door bijvoorbeeld uw kind te laten kiezen wat er gegeten gaat worden. Geef uw kind een plaats aan tafel en zorg voor een ontspannen sfeer aan tafel. Geef kleinere porties dan normaal. Het is belangrijk dat de kleine beetjes die uw kind eet als prettig worden ervaren. Geef de sondevoeding na de maaltijd en pas de hoeveelheid aan op wat uw kind zelf heeft gegeten. Overleg eventueel met de diëtist.
- Eet uw kind overdag al best redelijk dan kan de sondevoeding eventueel alleen 's avonds en/of 's nachts gegeven worden. Overleg dit met de diëtist.

Drinken

Als uw kind volledig sondevoeding krijgt, moet er soms extra water gegeven worden.

Dit kan door zelf drinken of via een sondevoedingspuit. Overleg met de arts of diëtist hoeveel vocht goed is voor uw kind.

Medicijnen door de sonde

De meeste medicijnen die uw kind krijgt, kunnen ook door de sonde gegeven worden. Bespreek dit met de dokter of de kinderverpleegkundige. Controleer voor het toedienen van medicijnen door de sonde, of de sonde nog goed in de maag ligt.

Dit doet u door nauwkeurig te kijken (visuele inspectie):

- a. Controleer het markeringspunt op de sonde.
- b. Controleer of de sonde goed bevestigd is aan de pleister.
- c. Controleer of de sonde netjes achter in de keel zichtbaar is en niet opgekruld ligt.
- d. Alleen bij twijfel controleert u de pH-waarde van de maaginhoud. Of u neemt contact op met de kinderverpleegkundige.

Belangrijk:

Spoel de sonde altijd goed door met 5 tot 10 ml lauw water, zowel voor én nadat u de medicijnen via de sonde geeft!

De hoeveelheid hangt af van de leeftijd van uw kind.,

Vragen of problemen met de sonde, de pomp of de voeding

1. De pleister laat los

Verwijder de oude pleister, maak de neus en wang schoon en plak er een nieuwe pleister op.

2. De pleister laat niet los

Gebruik een pleister remover doekje om de lijmlaag van de pleister op te lossen.

Houd het **doekje** tegen de kleefrand aan en druk het voorzichtig en gelijkmatig uit. Hierdoor komt de vloeistof tussen de huid en de **pleister** en weekt de **pleister** los. U kunt de **pleister** nu voorzichtig van de huid verwijderen.

3. De sonde is verschoven en komt een klein stukje uit de neus

Schuif de sonde weer voorzichtig naar binnen, controleer daarna of de sonde in de maag zit (zie hierboven).

4. De sonde irriteert de wang of neusgat

Plak de sonde op de andere wang of op een stukje huid wat nog niet is gebruikt. Gebruik eventueel huidbescherming in overleg met de verpleegkundige. Of breng de sonde in het andere neusgat in.

5. De sonde is uitgebraakt en komt uit de mond

Maak de pleisters los, knijp de sonde dicht en verwijder de sonde via de neus. Breng, als uw kind niet meer zo misselijk is een nieuwe sonde in. U kunt ook de verpleegkundige van de thuiszorg vragen om een nieuwe sonde in te brengen.

6. Uw kind durft niet met de sonde naar school

Leg uit aan de juf of meester waarom uw kind een sonde in de neus heeft. De juf of meester kan het dan aan de kinderen uit de klas uitleggen.

7. Uw kind is misselijk of heeft diarree of zelfs allebei

Uw kind kan misselijk zijn of diarree hebben door de ziekte of behandeling. Maar dit kan ook veroorzaakt worden doordat de handen niet goed zijn gewassen voor het toedienen van de voeding. Of misschien is het aangebroken pak sondevoeding tussendoor te warm bewaard. Uw kind kan ook misselijk worden of diarree krijgen omdat de voeding te snel is gegeven, of uw kind heeft teveel gekregen. Ook kan de voeding te 'zwaar' of te koud zijn.

Wacht, als uw kind misselijk is of moet overgeven, met het geven van sondevoeding tot de misselijkheid over is en probeer het een uur later nog een keer. Gaat de misselijkheid of diarree niet binnen een dag over of heeft uw kind geen goede natte luiers meer, neem dan contact op met de huisarts of kinderverpleegkundige van de polikliniek of thuiszorg.

8. De sonde zit verstopt

Spuut de sonde door met een ruime hoeveelheid lauwwarm water. Als het niet lukt om de sonde open te krijgen moet u de sonde verwijderen en een nieuwe in (laten) brengen.

9. De voeding is bijna op

Bestel op tijd nieuwe voeding! Ook als de spuiten, de pH-strips, het toedieningssysteem en/of de pleisters bijna op zijn kunt u nieuwe bestellen bij het bedrijf die de spullen levert. Houd er rekening mee dat de levertijd rondom feestdagen wat langer kan zijn!

10. De pomp doet het niet meer

Neem contact op met het bedrijf dat de pomp heeft geleverd.

11. Uw kind gaat zelf steeds beter eten, hoe moet het nu met de sondevoeding

Als u vragen heeft over de hoeveelheid of soort sondevoeding of het toedieningsschema dan kunt u contact opnemen met diëtist van de polikliniek. De diëtist is iedere werkdag van 9.00 tot 9.30 uur bereikbaar. Het telefoonnummer is (050) 361 33 05.

Vragen

Als u na het lezen van deze informatie nog vragen heeft, dan kunt u die tijdens uw bezoek stellen aan de kinderverpleegkundige van de polikliniek. U kunt ook bellen met de verpleegkundige van de thuiszorg.

Als u dringend hulp nodig heeft, kunt u bellen met een verpleegkundige van het Beatrix Kinderziekenhuis. Dit nummer heeft u gekregen. U kunt ook bellen met het centrale nummer van het UMCG, (050) 361 61 61 en vragen naar de dienstdoende kinderarts of kinderverpleegkundige.

Dieetadviezen in deze tekst zijn alleen te gebruiken onder medisch toezicht van diëtist of arts.